

Institutionsmiljø ved Viebæltet

De store terrænforskelte ses tydeligt. Forsorgsmuseet Viebæltegård og Social- og Sundhedsforvaltningen, det tidligere Svendborg Industriforenings Tekniske Skole, ligger på toppen af bakken (tv). Også ved VUC, det tidligere Statsgymnasium, har terrænet nødvendiggjort nivelleringer (th).

NATURGRUNDLAG OG LANDSKAB

Kulturmiljøet ligger i bymæssig bebyggelse på et areal, der tidligere var fællesjord uden for Svendborg by. Lige nord for området skærer en lavning, som en slugt sig ind i landskabet fra havnen. Terrænet falder derfor brat nord for Viebæltegård for at stige ligeså brat igen på den anden side op mod Galgebakken. Det giver et flot kig fra området over mod "bjergsiden" ligesom området, når man kommer ad Grubbemøllevej, ligger højt hævet over byen.

KULTURHISTORIE

Viebæltet var og er et trafikalt knudepunkt, derudover er det bemærkelsesværdigt, at Viebæltet igennem mange år også har været præget af borgernes fælles anlæg og institutioner. Navnet "Viebælte" dækker over en meget gammel betegnelse for fælles jord uden for byen; en jord, hvorpå dyr kunne græsse, sårbare dyr kunne holdes under opsyn, ting kunne oplagres og endelig også som markedsplads og møddingssted for købstadens landbrug.

Ved opførelsen af Svendborg Fattig- og Arbejdsanstalt i 1872 kom den første egentlige offentlige institution til Viebæltet. Det var et af datidens store problemer, der her blev taget vare på i et nyt, prestigefyldt bygningskompleks tegnet af arkitekt Jens Juel Eckersberg, nemlig Svendborg Købstads Fattig- og Arbejdsanstalt. Bygningerne og haveanlægget er i dag fredet.

I 1887 blev Svendborg Industriforenings Tekniske Skole indviet overfor fattiggården. Skolen var tegnet af Henrik Wandall, der var arkitekt fra Svendborg. I 1905 og igen i 1935 blev skolen udvidet med en tilbygning i samme stil som den oprindelige bygning.

Ud over de offentlige bygninger og anlæg på Viebæltet var der omkring 1900 stadig et grønt område på ca. 3 tdr. land, som blev brugt til græsning af dyr, dyrskue, sommermarkeder og sportsaktiviteter.

I 1932 blev der opført et statsgymnasium ved Viebæltet, og i 1937 blev biblioteket bygget lige overfor gymnasiet. Det sidste offentlige bygningsanlæg i området var opførelsen af Svendborg Handelshøjskole i årene 1943-44 og som blev opført i funkisstil, der harmonerede med biblioteket.

De rekreative, folkelige aktiviteter på den tidligere markedsplads måtte dermed i første halvdel af 1900-tallet vige for hundredevis af skolebørn, lærlinge og gymnasiaster. Området blev i folkemunde kaldt "Latiner-kvarteret". Men fra 1967 med flytningen af Svendborg Gymnasium indledtes funktionstømningen - eller måske snarere funktionsændringerne - af institutionerne på Viebæltet. Kun biblioteket har bevaret sin oprindelige funktion.

ARKITEKTUR OG BYGGESKIK

Institutionsområdet rummer en række markante enkeltbygninger, der er gode eksempler på forskellige arkitektoniske stilarter. Særligt klassicismen er stærkt repræsenteret, men også funktionalismen kommer til udtryk i biblioteksbygningen fra 1937 og i handelsskolen fra 1943-44. Med en enkelt undtagelse er bygningerne opført i gule sten og langt de fleste er i to etager. Det giver området et stærkt helhedspræg.

Forsorgsmuseet Viebæltegård - tidligere Svendborg Fattig- og Arbejderanstalt

Viebæltegård, der blev opført i 1872, rummer i dag Forsorgsmuseet og Svendborg Museums administration. Det store bygningskompleks på Viebæltegård er det eneste fuldt bevarede fattiggårdsanlæg i Skandinavien.

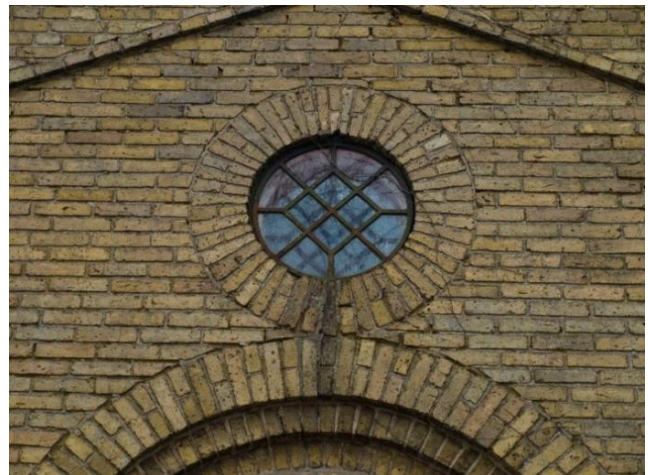
Viebæltegård er firlænget og består af to store fløje, en hovedbygning og et kapel. Bygningerne omkranser tre gårdarealer, hvoraf ét er omgivet af pigtråd. Gårdanlægget er oprindeligt opført udenfor byen og ligger på toppen af en bakke, hvor det er synligt på lang afstand. Haveanlægget er terrasseret. Den vestlige del har været brugt som urtehave, og den østlige del var inspektørens romantiske have. Nogle få gamle træer giver haven karakter og fremhæver anlægget.

Viebæltegård er som nævnt tegnet af arkitekten Jens Juel Eckersberg, der bl.a. også er arkitekten bag asylet Børnely i Bagergade (1873, ombygget), Drengeskolen i Fruestræde (1875) og Borgerstiftelsen, Bagergade 67 (1875).

Jens Juel Eckersbergs arkitektur er overvejende klassicistisk, og de klassicistiske træk går igen på Viebæltegård. Facaderne er enkle, velproportionerede og symmetriske, og der er kun brugt få virkemidler til at skabe et ensartet og harmonisk udtryk. Vinduerne er fladbuede, og bag ruderne anes flere steder hvide jerntræmmen fra bygningernes tid som fattiggård. Vinduerne markeres med murede reliefvirkninger, stik og sålbænke. I den nordlige fløj og i sydfløjen mod gården er jernvinduerne småsprossede, de øvrige bygninger har dannebrogsvinduer af træ. Taggesimserne er profilerede. Hovedbygningens indgangsparti, der ligger østvendt med front mod Grubbemøllevej, er trukket frem fra facaden og fremhævet yderligere af en frontgavl. Kommunens byvåben er placeret i midteraksen over hoveddøren.

Til venstre ses Viebæltegårds hovedbygning og et af de karakteristiske enkeltstående træer. Til højre ses den nordlige fløj og den terraserede have.

Fattiggårdens tremmer kan stadig ses (tv) og de enkelte detaljer og variationer i murværket er bygningernes eneste dekoration (th).

Social- og sundhedsforvaltningen - tidligere Svendborg Industriforenings Tekniske Skole

Overfor Viebæltegård ligger den tidligere Svendborg Industriforenings Tekniske Skole, der i dag rummer kommunens social- og sundhedsforvaltning. Bygningen er i to etager og en typisk repræsentant for offentligt byggeri fra slutningen af 1800-tallet.

Ligesom Viebæltegård er denne bygning enkel i sit formsprog. Hovedbygningens massive volumen domineres af to vandrette bånd med rundbuede dannebrogsvinduer med profilerede stik. Vinduesbåndene fremhæves af gennemgående sålbænke. Dekorationen begrænser sig til en muret gesims med buer og hængestave. Det oprindelige indgangsparti er ændret til et tre-fagsvindue. Taget er helvalmet. I 1905 og 1935 er der bygget til. Tilbygningen er i to etager, ligger i forlængelse af og på bagsiden af hovedbygningen og er tilpasset i formsprog og proportioner. I forlængelse af tilbygningen fra 1935 ligger yderligere en tilbygning fra 1976. Den er lavere end de to øvrige bygningskroppe og mere modernistisk i sit formsprog. De aflange vinduer står i skarp kontrast til dannebrogsvinduerne i de øvrige bygningskroppe og detaljeringsgraden er mindre. Tilbygningen skiller sig ud fra det resterende område. Et markant postmodernistisk indgangsparti med hvidpudsede facader og buet metaltag er ikke blevet tilpasset bygningskomplekset. Bag tilbygningen ligger en større parkeringsplads.

Hovedbygningen ved Svendborg Industriforenings Tekniske Skole fra 1882 (tv) samt tilbygningen fra 1976 (th). I midten af billedet til højre anes også tilbygningen fra 1935.

VUC - tidligere statsgymnasium

Det tidligere statsgymnasium fra 1932 er ligesom flere andre bygninger i institutionsmiljøet ved Viebæltet opført i en stram klassicistisk stil. Bygningen er i to etager med høj kælder og fremstår massiv i blank mur med helvalmet rødt tegltag. Bygningen er streng symmetrisk med en beskeden men effektiv fremhævelse af indgangspartiet. Facaden mod Viebæltet er rig på småsprossede, hvidmalede vinduer, der er placeret taktfast i hele hovedbygningens længde. Detaljeringer i murværket understreger bygningens symmetri. Sidefløjene underordner sig hovedbygningen, så anlægget fremstår harmonisk.

Betragtes bygningskomplekset fra Viebæltet fremstår det intakt og som en helhed. Ses det fra Dronningemaen er indtrykket et helt andet. Dette skyldes, at der i 2004 blev der opført en større tilbygning til VUC. Tilbygningen er placeret vinkelret på hovedbygningen og står i stor kontrast til den massive gulstensbygning. Mod syd er facaden domineret af et stort glasparti og en søjlerække, der holder et stort tagudhæng. Mod syd og øst har tilbygningen sorte, træbeklædte facader og hvide vinduesrammer. Mod øst er der i næsten hele bygningens længe en svalegang i beton og glas.

VUC, det tidligere statsgymnasium, er opført i en stram klassicistisk stil.

Tilbygningen til VUC står i skarp kontrast til hovedbygningens klassicistiske formsprog og materialevalg.

Svendborg Bibliotek

Svendborg bibliotek blev opført i 1937. Bygningen ligger overfor VUC (det tidligere statsgymnasium), der blev opført 5 år tidligere. Bygningen er enkel i sit formsprog og en typisk repræsentant for dansk funktionalistisk arkitektur.

Ligesom VUC består bygningskomplekset af en dominerende hovedbygning og to mindre sidebygninger, der i dette tilfælde er trukket frem i forhold til hovedbygningen. Det oprindelige indgangsparti, der ikke længere er i brug, er trukket tilbage i forhold til den øvrige facade. Indgangspartiet er placeret centralt i facaden, direkte over for indgangspartiet til Statsskolen. Dermed spejler de to bygninger hinanden i grundformen, selvom de er arkitektonisk meget forskellige; en detalje, der er med til at binde området sammen. Biblioteksbygningens tag har lav hældning og vinduerne er diskret indrammede. Detaljer som gesimser og frontkviste er ikke til stede. I stedet er det de rene linjer og enkle geometriske former, der er vigtige.

I 2004 blev hovedbygningen forbundet med en fint detaljeret og velbevaret klassicistisk villa fra 1930, der ligger umiddelbart ved siden af. Villaen rummer i dag dele af biblioteket. Mellembygningen, der er udført i glas og træ, er diskret, og binder på fin vis de to stilperioder sammen. Villaens "baghave" er i dag omdannet til parkeringsareal. Yderligere en klassicistisk villa fra 1930'erne ligger op til parkeringsarealet. Denne bygning er, som den eneste i området, opført i røde sten. Villaen anvendes i dag af biblioteket til møder mm.

Bagsiden af biblioteket skæmmes af en stor, grå tilbygget pavillon fra 1970'erne. Tilbygningen, der oprindeligt var tænkt som midlertidig, er i én etage med betonkonstruktion, pladebeklædning og build-up tag. Den er opført uden respekt for- og hensyntagen til de omkringliggende bygningers formsprog og materialevalg.

Bibliotekets hovedbygning (tv) og den lave mellembygning, der forbinder hovedbygningen med nabovillaen.

Bibliotekets bygninger set fra Viebæltet (tv) og bagsiden af nabovillaen, hvis have er omdannet til parkeringsplads (th).

Bibliotekets bagside skæmmes af en simpel tilbygning fra 70'erne, der er opført uden hensyntagen til de omkringliggende bygningers arkitektur.

Musikskolen - tidligere Svendborg Handelsskole

Den tidligere Svendborg Handelsskole rummer i dag musikskole og er ligesom biblioteket en typisk funktionalistisk bygning. Bygningen er opført i 1943-44, fremstår i blank mur og har fladt tag.

Bygningens indgangsparti er placeret i den nordlige facade og fremhævet med lodretstillede mursten. De øvrige facader er uden dekoration og har uindrammede vindueshuller med opsprossede vinduer. De senere påhængte markiser på de vest- og sydvendte facader skæmmer facadens enkle udtryk.

Musikskolens indgangsparti (tv) og vestlige facade (th).